

Kunst og Kirker 2019

Andagt 9. november 2019 kl. 17.00 Liselund

Præludium

Hilsen

DDS 31 Til himlene rækker din miskundhed, Gud

Læsning: GT Salme 8

Solo: Arie fra Händels oratorium: Samson ”Total eclipse”

Andagt – hvad er da et menneske?

Bøn

Fadervor

Solo: Arvo Pärt ”Vater unser”

Velsignelsen

DDS 787 Du, som har tændt millioner af stjerner

Postludium: Mads Høck: tiden skrider, dagen rinder

Andagt

Hvad er da et menneske?

Det spørgsmål stillede en salmedigter for et par tusinde år siden – og det er et spørgsmål, som er højst relevant den dag i dag.

Hvad er et menneske – og hvilken rolle spiller kunsten i vores længsel efter og forsøg på at blive og være mennesker?

Hvem er du og hvem er jeg?

Mennesket er et flygtigt væsen. Dette er en fortælling, som det ikke er alene om at fortælle. Mennesket bliver også fortalt.

Vi tænker ofte på os selv som individer – noget der er udeleligt – f.eks. i mødet med kunsten – men måske kunne det være til inspiration at se på os selv som en fortælling. Vi er ikke én ting – vi er sammensat af noget mere – vi er dele af noget andet – vi er som mennesker dele af et fællesskab – dele af en større fortælling.

For nogle år siden var man i Bruxelles optaget af de krisetegn, som nu er blevet meget tydeligere siden hen – at Europa var og er under pres fra andre stormagter. Man tænkte derfor, at vi må handle, forsvare os. Skulle man måske omdanne Europa til en fæstning i en tid, hvor varer, information, penge (bitcoin) og virus flytter sig med højhastighed fra den ene verdensdel til den anden?

Europa-parlamentarikeren Morten Søndergård var da med til at forme den idé – midt i alt det her med højhastighed og fæstninger

– at man var nødt til at samle sig om idéerne, om ånd, om kulturarv. Han fremførte en ide om, at der var behov for en europæiske selvbesindelse, en ny renaissance, en ny oplysningstid – en ny fortælling.

Fordi Europa i det 20. århundrede havde glemt sin fortælling, måtte man samle både videnskab, ånd, kunst, musik.

Der var brug for en ny fortælling om Europa, og man fik den islandske kunstner Olavur Eliasson til sammen med andre kunstnere og tænkere til at lave et dokument, som skulle bruges til at diskutere, hvordan Europas fortællinger – og alt det vi er samlet om her – kunne være inspiration til at holde fast i, hvad et menneske er.

Tanken var, at ideen skulle kastes ud og gives videre til de lokale i de europæiske lande. Så de lokale fortællinger kunne vokses og trives og forbinde sig med hinanden. Og man kan vel sige, at vi nu her lokalt er i gang med at tage tråden op. Den røde tråd –som måske for en tid er blevet væk?

Uanset om vi føler os forbundet med dét projekt eller ej – så er spørgsmålet stadig: hvordan vi som mennesker er i stand til at leve og overleve?

Man kan sige, at når vi er samlet her i dag – med kunstnere fra Danmark, Norden, fra Europa – så er vi med til at holde fast i Kunsten og musikken som en nødvendig del af vores fortælling.

Så her er vi nu med ”kunst og kirker”

med vores egne fortællinger – og *en* af de lokale fortællinger er fortællingen om den hellige Anders.

Nogle af jer kender sikkert historien om Hellig Anders godt. Udenfor byen er der en høj, hvorfra der er en fin udsigt. I horisonten kan man fra højen se Storebæltsbroen. Højen kaldes Hvilehøj, og på højen står Hellig Anders’ kors. Hellig Anders var den første præst ved Skt. Peders kirke i Slagelse omkring år 1200.

Det fortælles om præsten Anders, at han en dag var på rejse til det hellige land sammen med nogle pilgrimme. Da de ville rejse hjem påskemorgen, insisterede Anders på, at han ville blive i Jerusalem på årets helligste dag og holde messe – og det betød selvfølgelig, at han kom bagud i følget. Han begav sig på vej til fods for at indhente sine rejsefæller – men det var umuligt. Han var så heldig efter nogen tid at møde en rytter, som tilbød at tage ham med. Anders sagde ja tak og faldt i søvn på hesteryggen. Og da han hen mod aften vågnede ved at høre kirkeklokkerne fra Sct. Peders kirke ringe, så indså han, at han var kommet helt hjem til Slagelse.

På det sted, hvor rytteren satte Hellig Anders af hesten, ligger ”Hvilehøj”, på hvis top nu er rejst et trækors til minde om det underfulde ridt.

På programmet har jeg medtaget et foto af Hellig Anders’ kors. Og udsigten fra Hellig Anders’ kors.

Det var dér, at Anders var vågnet og havde hørt kirkeklokkerne ringe og var blevet mindet om kirken.

Kirken som nok ligner en fæstning – men er et rum for omsorg og hengivenhed.

Anders var paradoksalt nok blevet ført med høj hastighed mod kirken – rummet for langsommelighed – den langsomme tid.

Hellig Anders havde været på en rejse til Jerusalem, han havde bevæget sig hurtigt gennem tid og rum, og man kan sige, at den lokale fortælling om Hellig Anders er en fortælling, der rækker ud til Europa og tilbage i tiden – der hvor europæisk kultur har sine kilders udspring – for kunst og videnskab og tro.

Det er kunst og kirker også et eksempel på – et europæisk kulturmøde her i dag, eftersom vi er samlet her fra flere lande og forskellige kulturer.

Vi hørte inden denne refleksion – en solo – ”Total eclipse” – en arie fra Händels oratorium om Samson – den brutale helt, som kæmpede nogle brave slag med filistrene – ham som fik klippet sit hår af, af filisterkvinden Dalia, som han var forelsket i.

Derved forsvandt hans guddommelige kræfter, han blev lagt i lænker og smidt i fængsel og derfor sad i mørke og fortvivlelse – totalt overskygget – som det jo betyder, ”total eclipse”.

Det er en fortælling om både fysisk styrke, strategisk styrke – som ender i total destruktion og selvdestruktion – eftersom Samson ender med som en anden Obelix der tæver alle romerne – tæver Samson alle filistrene, og det hele ender i kaos og død.

Er det her vi skal finde vores inspiration i spørgsmålet – hvad er et menneske?

Både ja og nej – det kan være et billede på den risiko vi løber, når vi som mennesker tror, at vi er guder. Vi har en tendens til at ødelægge den natur og det samfund vi lever i og lever af. Og det selvom vi har fået til opgave at passe godt på det alt sammen – på naturen og vort samfund.

Modbilledet til Samson er måske mennesket Hellig Anders, som tør tage imod underet og miraklet og lader sig føre og bringe hjem til sin hvilehøj – hvor han hører kirkeklokkerne kalde på ham i det fjerne.

Det menneske, som er fyldt af den frie Ånd, Helligånden – Guds ånd – Kristi Ånd og tør leve af og i kærlighed, selvforglemmelse og samtale med andre mennesker – det menneske, der giver sig tid til at lade sig forundre i mødet med mysteriet – og måske med salmisten i Det Gamle Testamente ender med at bryde ud i lovsang.

Modbilledet til historien om Samson er måske først og sidst fortællingen om det menneske, som endte sine dage på et kors – og ved sin død blev et vidnesbyrd om den guddommelige kærlighed, som varer ved til evig tid.

Alt er fuldbragt, sagde han til det sidste – og tilgiv dem – for de ved ikke hvad de gør!

Der er håb også der, hvor alt håb synes ude.

Selv i meningsløshedens mørke – i dødens skygge – i den dybeste fortvivlelse er der håb.

Der kommer måske ikke en mand på en hest og samler dig op,
hvis du er sakket agterud – ligesom hellig Anders blev samlet op,
da han var efterladt alene tilbage – men måske er der et
medmenneske ved din side, som står klar til at hjælpe dig på en
anden måde – ”op på hesten igen”, som vi siger her i Danmark.
Amen.

Lad os alle bede

Bønnen til Lørdag aften (i Salmebogen s. 940):

Vi takker dig, Far i himlen,
for det håb, du giver os,
for den tro, du ved din Ånd skaber i os,
for den kærlighed, du har vist os og kalder os til.
Ved din Søn har vi lært dig at kende som den, der dømmer
anderledes:
Du oprejser, hvor mennesker forkaster,
du ser dit eget barn i den, vi ringeagter.
Send os din Ånd, så vi ikke dømmer andre,
men tager imod vort liv som en fælles gave.
Lær os at skelne mellem det,
der er vigtigt i vort liv,
og det, som ikke er det –
mellem det, vi må møde med alvor,
og det, vi må bære over med –
hos andre og hos os selv.
men giv os også styrke til at ændre dét i vort liv,

som skader andres glæde og skader os selv.
herre Kristus, styrke og ved Helligånden,
giv os livsmod og visdom,
giv os din fred.

- og hør os når vi nu sammen vi vil bede Fader vor
Hear us – when we now pray together – our Lord’s prayer –
Vater Unser:

Fadervor,
du som er i himlene!
Helliget vorde dit navn,
komme dit rige,
ske din vilje
som i himlen således også på jorden;
giv os i dag vort daglige brød,
og forlad os vor skyld,
som også vi forlader vore skyldnere,
og led os ikke i fristelse,
men fri os fra det onde.
Thi dit er riget og magten og æren i evighed!
Amen.